

World Energy Council
CONSEIL MONDIAL DE L'ENERGIE

Turkish National Committee
COMITE NATIONAL TURC

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi

III. GENÇLİK VE ENERJİ ÇALIŞTAYI ÖZETİ **19 MAYIS 2010**

Erişilebilirlik :

Erişilebilirlik bir enerji kaynağına duyulan ihtiyacın giderilmesi noktasında sağlanması gereken koşullardan en temel olanlarından biridir. Erişilebilirlik koşulunun sağlanması da sürdürülebilir makro ve mikro politikalar için son derece önemlidir. Bu koşulun sağlanmasını engelleyen unsurları incelediğimizde şu sonuçlara ulaştığımızı ;

- Fiyat; Enerji piyasasındaki yüksek fiyatlar sektörde kaynaklara erişimi engellemektedir. Bu nedenle erişilebilirliğin artırılması için fiyatların düşürülmesi, üretici ve tüketiciler için optimal noktanın bir an önce yakalanması gerekmektedir.
- Bağımlılık; Bir enerji kaynağına ya da bu kaynağın temin edildiği ülkeye bağımlılık kaynağına erişilebilirliği azaltmaktadır. Kaynağın arzına ilişkin yaşanabilecek problemler en nihayetinde bu kaynağın erişilebilirliğini de azaltacaktır. Bu nedenle de, sektörde güzergah ve kaynak bazlı çeşitlendirme yapılmalıdır. Ancak bu biçimde bağımlılık azaltılabilecektir.
- Planlama; erişilebilirliği azaltan etmenlerin en başta geleni aslında planlamadır. Gerek ülkemizde gerekse küresel anlamda yapılan tüketim ve arz projeksiyonlarındaki hatalar, planlanan projeksiyonların da hatalı olmasına neden olmuştur. Bu da ya eksik ya da hatalı planlamalar yapılması sonucunu doğurmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde ciddi bir planlama problemi vardır ki bu hem küresel enerji arzını hem de ilgili ülkelerin arz- talep dengesini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle planlamalar hem makro hem de mikro bazlı iyi yapılandırılmalıdır.
- Verimlilik; Enerji arzının iyi yönetilememesi sonucunda verimsiz tüketim modelleriyle karşılaşmaktayız. Bu da sürekli olarak kayıp- kaçaklar ile sonuçlanmakta. Bu nedenle gerek tüketim ve gerekse arz aşamasında enerji kaynaklarının verimli kullanılmasına özen gösterilmeli. Kısıtlı olan bir kaynağın verimsiz kullanılması, bu kaynağına olan erişimi engellemektedir.
- Teknoloji; Bir enerji kaynağına erişimde teknoloji artık ciddi yollar açmıştır. Daha önce maliyetleri nedeniyle erişim kısıtı olan kaynaklar gelişen teknoloji sayesinde artık erişilebilir hale gelmiştir. Bir enerji kaynağına olan erişimin artırılabilmesi için, gelişen teknoloji iyi değerlendirilmeli ve ar ge faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.
- İndeks: Her ülke için Erişilebilirlik indeksleri hazırlanarak bunlar doğrultusunda planlama yapılabilir.

Kabul Edilebilirlik:

Kabul edilebilirlik gerek politika anlamında gerekse enerji kaynağının tüketiminin kabulü anlamında son derece önemli prensiplerden biridir. Erişilebilir ancak kabul edilebilirliği olmayan bir kaynağın tüketimi en nihayetinde makro ve mikro birçok soruna yol açacaktır. Dahası, kabul edilebilir olmayan politikaların uygulanması küresel ve bölgesel gerilimlerin tırmanmasına neden olacaktır. Kabul edilebilirliği incelediğimizde;

- CO₂: Çevreyle uyum içerisinde olan teknolojilerin ve kaynakların kullanılması; kabul edilebilir tüketim modellerine geçilmesine neden olacaktır. Zira doğaya ve insana duyarlı olmayan kaynakların kullanımı, mevcut durumu daha da ağırlaştıracaktır. Bu nedenle de günü kurtarma çabası içerisinde olan politikalardan vazgeçilip, doğru planlamalar yaparak kabul edilebilir tüketim modellerine geçilmelidir.
- Arz ve Talep: Hem üreticiler açısından hem de tüketiciler açısından enerji fiyatları kabul edilebilir olmalıdır. Taraflardan birinin bu dengeyi bozması durumunda, enerjinin temel sektör olması nedeniyle ülkedeki ekonomik dengeler değişecektir. Enerji fiyatlarındaki değişimin ekonomi üzerinde bileşik etki oluşturması da bu nedenledir.
- Planlama: Bir enerji kaynağının kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir biçimde tüketilmesi için bunun çok iyi planlanmış olması gerekir. Aksi durumda eksik ya da hatalı planlar ile kullanımı mümkün olan bir enerji kaynağı kullanılabilir olmaktan uzaklaşır ve hatta sistemin dışına itilir. Bu nedenle hedeflerin ve planlamanın son derece detaylı ve iyi organize edilmiş olması gerekmektedir.
- Yatırım: Kullanılabilir bir kaynağın stratejik konumu çok iyi analiz edilmelidir. Yabancı ya da yerli sermayeden hangi biri bu kaynağı daha iyi değerlendirebilecekse o tercih edilmelidir. Ancak gelişmekte olan ülkeler açısından, yerli sermayenin bu tip yatırımlara girmesi daha kabul edilebilirdir.

Kullanılabilirlik:

Bir enerji kaynağının kullanılabilir olması arzı için kuşkusuz ki temel kriterdir. Üretimi ve tüketimi planlamadan uzak olan bir enerji kaynağı kullanılabilir olamayacağından, projeksiyonlardan çıkacaktır. Bu nedenle bir enerji kaynağının kullanılabilir olması ve dahil edildiği üretim - tüketim modellerinin de sürdürülebilir olması gerekmektedir. Kullanılabilirliği etkileyen faktörleri incelediğimizde;

- AR-GE: Enerji kaynaklarının kullanılmasında ve verimliliğinin artırılmasında ar ge faaliyetleri son derece önemlidir. Böylece verimliliği az olan ya da verimli olmayan enerji kaynaklarının tüketimi mümkün hale gelebilecektir. Sadece üniversiteler bazında değil, özel sektörün de ar ge faaliyetlerine olan ilgisinin artırılması sağlanmalı bunun için de gerekli teşvikler yapılmalıdır.
- Projelere Destek: Enerji kaynaklarının kullanılabilirliğinin artırılması için üniversite -sanayi işbirliği artırılmalıdır. Bu konuda devlet müdahalesi gerektiğinde yapılabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin enerji sektörleri ithal bağımlısı olduğundan, projelere destek verilmesi sektördeki verimsiz teknolojileri dışlayacaktır. Daha verimli ve sürdürülebilir planlara geçiş böylece mümkün olabilecektir.
- Çevresel Etmeler: Çevreye ve doğaya karşı kullanılabilirliği ve uygulanabilirliği olmayan projeler günü kurtarma amacıyla sisteme dahil edilmemelidir. Bugünkü faydaları ya da bugünkü katkısının ötesinde bu tip kaynaklar ve politikalar gelecekte ciddi problemler yaratabilecektir. Bu nedenle,

bir enerji kaynağının kullanılabilirliği analiz edilirken, çevreye ve doğaya olan getiri ve götürüleri iyi analiz edilmelidir.

- Maliyetler: Üretimde ortaya çıkan maliyetler çoğu zaman ilgili kaynağın arzını kısıtlı hale getirmektedir. Bu nedenle de gerek yatırım aşamasında ve gerekse üretim aşamasında maliyetleri aşağı çekici politikalar uygulanmalıdır. Enerjiyi kimin ürettiğinden ziyade, hangi fiyatla ürettiği bugün daha çok önem kazanmıştır.

Sorumluluk (Hesap Verilebilirlik):

Enerji sektöründe "sorumluluk" hem üretici hem de tüketiciler için en önemli unsurlardan biridir. Gerek üretim aşamasında ve gerekse tüketildikten sonra ortaya çıkabilecek tüm durumlara hazır bir sektör oluşturulması gerekmektedir. Böylece aksaklıkların azami düzeye indirildiği, sorunların çözülebilir nitelikte olduğu bir piyasa yapısı mümkün olabilecektir. Böyle bir yapının sağlanması için de ;

- Devlet: Oy beklentisinden uzak ve istikrarlı enerji politikaları uygulanmalıdır. Dönemi kurtaracak enerji politikası olamaz, bu ancak ilgili dönemdeki oy beklentisini karşılayacak politika olabilir. Enerji sektörünü kendi agrümanları içinde değerlendirerek, hedefler iyi saptanmalı ve buna yönelik planlar yapılmalıdır. Bu planların aradan yıllar geçse bile devleti bağlayıcılığı göz ardı edilmemelidir. Kanunlar ve tüm düzenlemeler de bu bilinçle hazırlanmalıdır. Sadece kaynak çeşitlendirmesine değil, bu kaynakların temin edildiği güzergahlar da çeşitlendirilmelidir. Enerjide dışa bağımlılık oranı gelişmekte olan ülkelerde daha yüksek düzeydedir ki bu nedenle de bu bağımlılığı en azından ülkeler bazında çeşitlendirmek gerekmektedir.
- Çevre: Üreticilerin kar marjını korumanın yanı sıra; insana ve çevreye duyarlı üretim modellerine geçilmeli ve hatta desteklenmelidir. Nükleer enerjinin planlı ve programlı bir biçimde sisteme dahil edilmesi sağlanmalıdır. Bunun için de çevreye ve insana olan ya da olabilecek bütün zararlarını gidermek için gerekli tüm yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Nükleer enerji bilim ve teknolojinin gelişmesi için ve ayrıca enerjide kaynak çeşitlendirmesi için son derece önemlidir. Planlı ve yasal düzenlemelerin hazır olduğu bir sistemde nükleer enerji kabul edilebilirdir.
- Enformasyon Sorunu: Enerji sektöründe hem makro hem de mikro anlamda enformasyon problemi mevcuttur. Bu hem üreticiler açısından hem de tüketiciler açısından plan ve programların yapılmasını çoğu zaman engellemektedir. Doğru enformasyon ile doğru projeksiyonların oluşturulması bu nedenle önemlidir.
- Eğitim: Enerji verimliliğini sağlayan, kayıp- kaçak oranını düşüren planlamalar sadece tüketim aşamasında değil üretim aşamasında da yapılmalıdır. Bu da ancak eğitimle sağlanabilecektir. Gerek kamu ve gerekse STK'lar bu konuda ellerinden geleni yapmalıdırlar.
- Özel Sektör: Özel sektör yasal düzenlemelere uyarak, sektörde sadece bugün var olmadıklarını; yarın da sektörde varlıklarını sürdüreceklerini bilerek üretimlerini gerçekleştirmeliler. Doğaya ve insana saygısı olmayan, evrene zarar veren hiçbir kaynak ve üretim biçimi hangi koşul altında olursa olsun desteklenemez ve kabul edilemezdir.